

Instructions: All questions carry equal Marks.

Q.1 'પ્રત્યાયન સંશોધન એ પ્રશ્નોના જવાબો શોધવા માટેની વ્યવસ્થિત અને વૈજ્ઞાનિક પ્રક્રિયાસમાન છે.' આ વિધાનને તેની પ્રક્રિયાના સંદર્ભમાં સમજાવો. (14 Marks)

અથવા

Q.1 (A) સમૂહ માધ્યમ સંશોધનના વિકાસના સંદર્ભમાં 'માધ્યમ સંશોધન'ને ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં તબક્કાવાર સમજાવો. (7 Marks)

Q.1 (B) માધ્યમ સંશોધનમાં 'પૂર્વધારણા' વિશે સમજાવો. તેમજ સામાજિક વિજ્ઞાન સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લેવાતી વિવિધ પ્રકારની પૂર્વધારણાઓનો પણ ઉલ્લેખ કરો. (7 Marks)

Q.2 માધ્યમોના અભ્યાસ માટે વિવિધ સંચાર સંશોધન પદ્ધતિઓ શા માટે વપરાય છે? તે વિશે સમજાવો. તેમજ સંશોધનમાં ગુણાત્મક પદ્ધતિઓ (Qualitative Methods) અને સંખ્યાત્મક જથ્થાત્મક પદ્ધતિઓ (Quantitative Methods) વચ્ચેની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો. તેમજ તે વચ્ચેનો તફાવત જણાવો. (14 Marks)

અથવા

Q.2 (A) 'સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ' નો ઉપયોગ કરવા માટેની વિવિધ પદ્ધતિઓ કઈ છે? જણાવો. તેમજ આ દરેક પદ્ધતિના ગુણ-દોષ વિશે વિસ્તારથી સમજાવો. (7 Marks)

Q.2 (B) 'તમારા શહેરના યુવાનો પર સોશિયલ નેટવર્કિંગ સાઇટ્સનો પ્રભાવ' આ વિષય પર સર્વેક્ષણ કરવા માટેની પ્રશ્નાવલી તૈયાર કરો. (7 Marks)

Q.3 'સંશોધન રૂપરેખા (Research Design) શું છે?' સમજાવો. તેમજ સમૂહ માધ્યમ સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લેવાતી હોય, તેવી ચાર પ્રકારની સંશોધન રૂપરેખા (Research Design) વિશે વિસ્તારથી જણાવો. (14 Marks)

અથવા

Q.3 (A) 'સામગ્રી વિશ્લેષણ (Content Analysis)' પદ્ધતિ વિશે સમજાવો. તેમજ તેના ફાયદા અને ગેરફાયદા વિશે જણાવો. (7 Marks)

(Page No. 2)

Q.3 (B) 'પ્રત્યાયન સંશોધનમાં નૈતિક મુદ્દાઓ કયા છે?' તે વિશે જણાવો. તેમજ તેને યોગ્ય ઉદાહરણોની મદદથી સમજાવો. (7 Marks)

Q.4 તમારા ડેઝર્ટેશન માટે તમારી પસંદગીનો સંશોધન વિષય પસંદ કરો. તેમજ તમારા સંશોધન માટેની સંશોધન રૂપરેખા (Research Design) અને સંશોધન પદ્ધતિ (Research Methodology) વિશે વિસ્તારથી જણાવો. (14 Marks)

Or

Q.4 (A) શા માટે 'પ્રેક્ષક વિશ્લેષણ' (Audience Analysis) એ માધ્યમ સંશોધનનું સૌથી મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે? સમજાવો. (7 Marks)

Q.4 (B) 'બજાર સંશોધન' (Market Research) વિશે જણાવો તેમજ તેના મહત્વ વિશે સમજાવો. વિવિધ પ્રકારના પ્રેક્ષકોમાં ગુજરાતી ભાષા-સામગ્રીને લોકપ્રિય બનાવવા માટેની કોઈ પણ બે પ્રકારની બજાર સંશોધન તકનીકો વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.5 નીચેના બાર પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (14 Marks)

1. સમૂહ માધ્યમ સંશોધનમાં 'સેમિઓલોજી' (Semiology) વિશે સમજાવો.
2. 'કેસ સ્ટડી' (Case Study) વિશે સમજાવો.
3. 'સંશોધન પદ્ધતિઓ(Research Methods)' અને 'સંશોધન રૂપરેખા' (Research Methodology) વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
4. 'સંશોધનમાં નિદર્શનનું મહત્વ' વિશે સમજાવો.
5. 'સંશોધન આકૃતિ (Research Design) ની જરૂરિયાત અને તેનું મહત્વ' વિશે જણાવો.
6. સંશોધનના સંદર્ભમાં 'સામાન્યીકરણક્ષમતા' (Generalizability) વિશે સમજાવો.
7. લોકશાહીમાં ઓપિનિયન પોલ(Opinion Poll) કરાવવાના બે ફાયદાઓનો ઉલ્લેખ કરો.
8. રેખાંશ સંશોધન(Longitudinal Research) વિશે જણાવો. તેમજ ડેકુ/ઇસરો દ્વારા કરવામાં આવેલા રેખાંશ સંશોધન(Longitudinal Research) નું ઉદાહરણ આપો.
9. રેડિયો કાર્યક્રમ માટે ઓનલાઈન રિસર્ચ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની હોય, તેવી બે બાબતો વિશે જણાવો.
10. 'પ્રશ્નાવલી' અને 'મુલાકાત માર્ગદર્શિકા' વચ્ચેના બે તફાવત જણાવો.
11. ગુજરાતની કોઈપણ બે સંશોધન સંસ્થાઓના નામ જણાવો.
12. પરંપરાગત સંશોધન અને નવીન માધ્યમોના સંશોધન વચ્ચેના બે મુખ્ય તફાવતો લખો.

Examination Seat No.....

4/21 Masters in Development Communication (MDC) M436-3
Second Semester Examination
MDC 409
Introduction To Research: Level II
April-2024

Total Marks: 70

Time: 2:30 Hours

Instructions: All questions carry equal Marks.

Q.1 'Communication Research is applying systematic and scientific procedures to discover answers to questions.' Justify the statement with reference to its process. (14 Marks)

Or

Q.1 (A) Define 'Media Research' with historical phase wise development of mass media research. (7 Marks)

Q.1 (B) Explain 'Hypothesis' in Media Research. Also mention about various kinds of Hypotheses used in Social Science Research. (7 Marks)

Q.2 Explain, why different Communication Research Methods are used for Media Studies? Give the characteristics and differences between Qualitative and Quantitative Methods in research. (14 Marks)

Or

Q.2 (A) What are the different methods of administering 'Survey Research?' Elaborate on the pros and cons of each method. (7 Marks)

Q.2 (B) Frame a questionnaire to conduct a survey on 'The influence of social networking sites on the youth in your city.' (7 Marks)

Q.3 What is 'Research Design?' Explain. Also state four types of Research Designs in Mass Media Research. (14 Marks)

Or

Q.3 (A) Explain the method of 'Content Analysis' and bring out the its advantage and Disadvantages. (7 Marks)

Q.3 (B) What are the 'Ethical Issues in Communication Research?' Explain it with suitable examples. (7 Marks)

Q.4 Select the Research topic of your choice for your Dissertation. Justify the Research Design and Methodology of your research. (14 Marks)

Or

Q.4 (A) Explain, why 'Audience Analysis' is the most important component of Media Research? (7 Marks)

Q.4 (B) Define 'Market Research' with its importance. Also provide any two types of Market research techniques for popularizing Gujarati content to various audiences. (7 Marks)

(Page No. 1)

V.T.O

Q.5 Attempt any Seven out of Twelve:

(14 Marks)

1. Explain the meaning of 'Semiology' in Mass Media Research.
2. Define 'Case Study.'
3. Write down the difference between 'Research Methods' and 'Research Methodology.'
4. Explain the 'Importance of Sampling in research.'
5. Describe 'Need and Importance of Research Design'.
6. Explain the term 'Generalizability' in the context of research.
7. Mention two advantages of conducting Opinion Poll in Democracy.
8. What is Longitudinal Research? Give an example where DECU/ISRO has done Longitudinal Research.
9. Write down two Things to be taken while doing Online research for a Radio programme.
10. Give two differences between 'Questionnaire' and 'Interview Guideline.'
11. Name any two Social Research organizations of Gujarat.
12. Write two major differences between doing Traditional Research and New Media Research.

—X—